

A zászlóalj vonata természetesen — mint rendesen — az áthajózás után vert hidakon (emlékezetem szerint 6 készült) más átkelési helyen kelt át. Keskeny folyón, mint a Tisza nyáron Szolnoknál, ez a gazdaságos átkelési mód.

A másik a cikkíró felveti a kérdést: „erkölcsi vagy anyagi erő-e a fontosabbak a harcban?” Erre saját cikkemben nem adtam véleményyt, nem tartozott bele. A régi idők katonai tollforgatói a kérdést úgy szokták eldönteni, hogy az erkölcsi erő fontosabb, mert egyenlő erőviszonyok mellett ez dönti el a harcot. Nekem mindig úgy tűnt fel a kérdés, mintha azt kérdezték volna, hogy melyik fontosabb: a szurony acélanyaga vagy a hegye? Vagy: mi nélkül tengődik tovább az emberi szervezet, víz vagy élelem nélkül? A kérdés és a felelet bármily szellemes megfogalmazásának nincs semmi gyakorlati haszna, csak a logika játéktémája lehet.

Erkölcsi erő és anyagi erő más és más forrásból táplálkoznak. Az előbbi nem mérhető le, az anyagi túlsúly pedig egyszer erre, más-kor amarra billen. Saját hadseregen belül azonban a kettőnek összemérése szükségtelen. A vezetés feladata mindkettőt az elérhető legmagasabb fokra emelni. Én azonban cikkemben nem ezt a kérdést érintettem a csapat műszaki feladatokra való „szellemi és erkölcsi felkészültsége” alatt. A műszakosítással *tudást és munkás szellemet* kívánnék adni, sokélű és hasznos fegyvert. Elgondolásom éppen nem kíván hősiekedésen alapuló áldozatot, hanem ellenkezőleg: műszaki munka árán több biztonságot és az élő erő anyagi természetű alátámasztását.

Ha ezt jelenlegi cikkem alapján bajtársaim elérhetőnek tartják, akkor sor kerülhet a megvalósításra.

Bóra Gyula

HIRADÓALAKULATOK RÉSZVÉTELE AZ ÚJJAÉPÍTÉSBEN

A háború az ország hírközlő berendezéseit is igen nagy mértékben megrongálta, sok helyen teljesen elpusztította. Elsősorban a főváros távbeszélő központjaiban keletkeztek igen súlyos károsodások és szerte az országban a légvezetékek zömét rombolták szét a visszavonuló német és Szálasi-csapatok.

Részben elpusztultak a távkábelmenti erősítő-állomások s a vasútüzemi összeköttetések, elpusztultak a rádióállomások. De amit a pusztítás itt elkerült, azokat a visszavonulók tervszerűen és tervszerűtlenül kiürítették. 1945 tavaszán, a háború befejezésének időpontjában, az ország hírközlő berendezései siralmas állapotban voltak.

Még a háború befejezése előtt a Debrecenben megalakult honvédségi

vezetés, számítva a fegyverszüneti szerződés megkötése után arra, hogy a németek elleni háborúban nagyobb erővel vehet részt és a megalakuló új honvéd seregetestek még az ország területén működésbe léphetnek, egyik első feladatuként az akkor már felszabadult területek hírközlő be rendezéseinek újjáépítését tűzte ki. A háború befejezése előtt azonban ennek megvalósítására már nem került sor, úgy hogy csak az ország teljes felszabadítása és a németek fegyverletétele után indult meg az országos táviró- és távbeszélő hálózat újjáépítése.

Hiradóépítő zászlóaljok megalakulása.

1945 május 16-án és 17-én a ceglédi és a győri hadifogolytáborokból a szovjetorosz katonai hatóságok által a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyével átadott hadifoglyokból megalakítottunk 3 hiradóépítő zászlóaljat. A zászlóaljok felállítása azt a célt szolgálta, hogy a romokban heverő hírközlő vonalak újjáépítése a Közlekedésügyi Minisztérium IV. főosztálya (Postavezérigazgatóság) irányítása mellett mielőbb megkezdődhessék.

A három hiradózászlóalj munkájának megindítását kezdetben több körülmény hátráltatta. Ezek az alábbiak voltak:

1. A zászlóaljok állományában csak igen kis százalékban volt hiradó szakképzettségű, vágy postai szakember. A tisztek, tisztihelyettesek zömükben más fegyvernembeliek voltak. Sém a zászlóalj-, sem a századparancsnokok nem voltak szakemberek. Főleg rangviszonyaik folytán kerültek a parancsnoki beosztásokba. A legénység túlnyomó részben más fegyvernembeli volt. Sokan közülök még katonák sem voltak.

2. A zászlóalj állományában lévő honvédek nagy hányada nem volt csapatszolgálatra alkalmas. Kiválogatásukra és kicserélésükre az adott helyzetben nem volt mód.

3. A hadifogságból kikerültek egy része existenciális, vagy családi okokból, más része törődöttsége miatt nem nagy kedvvel szolgált. A szolgálatból elkíváncoztak, deszerelésüket kérték,— de kérésük teljesítésére akkor nem volt mód. Sokan hazajutásukhoz az önkényes eltávoztást választották.

4. A zászlóaljok felszereléssel, ruházati, táviróépítő szerszámokkal egyáltalán nem, vagy alig voltak ellátva. Sem a honvédség, sem a posta nem tudta őket kellően felszerelni. Az anyaggyűjtés még csak kezdeti stádiumban volt és kezdetben egyik szerv sem rendelkezett kellő számban a táviró- és távbeszélő-hálózat helyreállításához szükséges eszközökkel.

5. Végül nem volt a zászlóaljoknak tehergépkocsijuk. Alig egynéhány fogatolt országos járművet tudtunk zászlóaljanként biztosítani.

Mind ezek a felsorolt és komoly nehézségek sem képezhettek akadályt a hiradóépítő zászlóaljoknak munkábaállításához.

Az ország újjáépítésének első feltétele a közlekedés és az összeköttetés újjáépítése volt.

A hiradóépítő zászlóaljok csökkent állománnyal, gyenge felszereléssel és nehéz körülmények között fogtak hozzá a munkához. Ahol

nem volt elég szerszám, ott a súlyt az anyaggyűjtésre helyezték. Sok volt a rongált vonal, a vezetékek összekeveredtek, vagy a környékbeliek szanaszét hordták a huzalokat. A gyűjtő munka sok helyen fontosságban előbbre való volt az építő munkánál.

A hadifoglyokból összeállított 3 híradózászlóaljhoz 1945 június hó végével csatlakozott még két hadifogoly híradózászlóalj. Ezek bedolgozott, begyakorolt egységek voltak, melyek még a háború befejezése előtt szovjetország parancsnokság alatt, szovjetország híradó- és vasútépítő egységekkel párhuzamosan dolgoztak, egészen Ausztriáig és Szlovákiáig építették, állították helyre a vasútementi távbeszélő vonalakat. 1945 június havában a Szövetséges Ellenőrző Bizottság több vasútépítő zászlóaljjal együtt átadta ezeket a zászlóaljakat is, hogy az újjáépítésbe nagyobb erővel kapcsolódhassunk be.

Ilymódon 1945 nyarán 5 híradóépítő zászlóaljunk volt, melyek az ország távközlőhálózatának újjáépítésén munkálkodtak. Az 5 zászlóaljat 1945 novemberében a vasútépítő zászlóaljakkal együtt közös parancsnokság alá, műszaki hadosztályba vontuk össze. Az összevonással egyidejűleg az 5-ik zászlóalj megszűnt és csak 4 maradt meg. Ez a négy zászlóalj 1946 március végéig dolgozott, majd a Szövetséges Ellenőrző Bizottság döntése alapján 1946 április 11-vel feloszlott.

Létszámviszonyok.

Az előzőkben már rámutattam a híradóépítő zászlóaljak létszámnehezőségeire. Ezeket a nehézségeket az alábbi szám adatok nyomtatékosabban illusztrálják.

A megalakuláskor egy híradóépítő zászlóalj szervezetszerű létszáma 300 fő volt.

Az öt zászlóalj létszáma összesen 1500 főt tett ki.

A zászlóaljak létszáma az előbb felsorolt okok miatt állandóan hullámzott. A fogyatékokat önként jelentkezőkkel igyekeztünk pótolni. A létszámviszonyokat az alábbi táblázat tünteti fel:

Alakulat	1945. év				
	május	június	julius	augusztus	szept.
1. hir. ép. zlj.	270	224	306	235	224
2. hir. ép. zlj.	263	280	280	269	269
3. hir. ép. zlj.	308	305	298	236	247
4. hir. ép. zlj.	—	302	317	324	302
5. hir. ép. zlj.	—	325	382	350	305

A táblázatban feltüntetett adatok a zászlóaljak összlétszámát (tiszt, tisztihelyettes, legénység) mutatják.

A kivonuló létszámok e számoknál lényegesen alacsonyabbak vol-

tak, bár a munkán való részvételre és a munkafegyelem fokozására minden lehetőséget kihasználtunk.

A műszaki hadosztály felállításával 1945 október havától kezdve egy hiroadóépítő zászlóalj szervezetszerű létszáma 600 fő volt. Ez a négy hiroadóépítő zászlóaljnál 2400 fő összlétszámot jelentett. Ezt a számot a zászlóaljak soha nem érték el, bár az átszervezésnél az ötödik zászlóalj állományát a többi zászlóaljakra felosztottuk.

Alakulat	1945			1946		
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	márc.
1. hir. ép. zlj.	400	405	392	398	397	412
2. hir. ép. zlj.	457	457	472	483	469	473
3. hir. ép. zlj.	501	501	507	512	512	509
4. hir. ép. zlj.	363	384	397	391	392	390

A zászlóaljak tiszti és tisztihelyettesi beosztásaiban folyamatosan cseréltük ki a nem szakembereket az előkerülő szakképzett hiroadófégyvernembeli egyénnel, aminek következménye a munkaegységek teljesítményében előnyösen mutatkozott meg.

Feladatok.

A postavezérigazgatóság tervei szerint a hiroadózászlóaljak 1945 június végén az alábbi részletfeladatokat kapták:

Az 1. hiroadóépítő zászlóalj: Budafok—Székesfehérvár;

a 2. hiroadóépítő zászlóalj: Budapest—Hatvan;

a 3. hiroadóépítő zászlóalj: Budapest—Vác

közötti vonalak helyreállítása. Egy százada beosztva a budapesti kábelmunkálatokhoz.

A 4. hiroadóépítő zászlóalj: Székesfehérvár—Kisbér—Nagyigmánd—Komárom.

Az 5. hiroadóépítő zászlóalj Budapest—Dunaharaszti—Dömsöd—Kunszentmiklós közötti távíró- távbeszélővonalak helyreállítása.

Fenti feladatok végrehajtásánál az alábbi részletmunkákat kellett a munkaegységeknek elvégezni:

1. anyagszállítás
2. gödörásás
3. oszlopfelszerelés
4. oszlopállítás
5. tartófelszerelés
6. szigetelő szerelés
7. merevítő huzal készítés és szerelés
8. huzalfektetés
9. huzalfeszítés és lekotés
10. vezeték bontás

11. oszlopkiásás
12. oszlopleszerelés
13. kábelfelszedés
14. kábelfektetés
15. földmunka
16. anyaggyűjtés.

A hiralóépítő zászlóaljnak első terv szerint kapott feladatai később módosultak. A Postavezérigazgatóság eredeti tervei szerint megkezdett munkákat többízben meg kellett változtatni, abba kellett hagyni, amikor a megszálló katonai erők részére fontos és sürgős munkákat kellett elvégezniök. Többízben előfordult az is, hogy a kiadott feladatok végrehajtását jármű, vagy megfelelő építőanyag és szerszám hiánya miatt el kellett halasztani. Ez esetekben az építő egységeket más munkák elvégzésére vetettük be. Az adott nehézségek a zászlóalj- és századparancsnokoktól nagy rugalmasságot követeltek.

A műszaki hadosztály megalakulásával a Postavezérigazgatóság a négy hiralóépítő zászlóalj részére hathónapos munkatervet dolgozott ki.

E terv szerint a zászlóaljnak munkahelyei az alábbiak voltak:

1. hiralóépítő zászlóalj

1. százada	Martonvásár
2. „	Székesfehérvár
3. „	Dunalharaszt
4. „	Kápolnásnyék.

2. hiralóépítő zászlóalj

1. százada	Budafok
2. „	Ercsi
3. „	Sárbogárd
4. „	Pusztaszabolcs.

3. hiralóépítő zászlóalj

1. százada	Nagykanizsa
2. „	} Pécs
3. „	
4. „	Pilisvörösvár.

4. hiralóépítő zászlóalj

1. százada	Szombathely
2. „	Veszprém
3. „	Győr
4. „	Pápa.

E módosított munkaterv az ad hoc követelmények folytán később még némileg változott, de nagyban és egészben a zászlóaljnak megszűnéséig 1946 március végéig azok munkálkodásának az alapját képezte.

A hiralóépítő zászlóaljnak munkáját részleteiben az a Postaigazga-

tóság irányította, amelynek területén a zászlóaljok dolgoztak. Az építő részlegeknél a munkavezetést a vonalszakasz felvigyázója vezette. A posta és a honvédség közötti összműködés biztosítására havonként kétszer a Postavezérgazgatóságnál megbeszélés volt, melyen mindkét rész vezető szervein kívül a zászlóaljparancsnokok és a Postaigazgatóságok építési osztályainak vezetői is résztvettek. E megbeszéléseken tisztázták mindazokat a kérdéseket, melyek a zászlóaljok feladatainak elvégzését gátolták.

Hadosztály híradósorozatok.

Az öt híradóépítő zászlóaljon kívül bekapcsolódtak az újjáépítési munkába az 1. és 6. hadosztályok híradósorozatai. A hadosztályok a Balatontól északra és keletre, Székesfehérvár—Balatonalmádi, Pápa, Körmend területén vasútbiztosítási feladatokat végeztek. E területek távközlő hálózata a hadosztályok beérkezésekor szintén erősen rongált, illetve rombolt volt. Az újjáépítéshez mindkét század haladéktalanul hozzáfogott, hogy a hadosztályokon belüli híradást a szétszórt elhelyezésben telepítse.

Az 1. hadosztály híradósorozat 1945 májusától 1945 december végéig helyreállított, illetve újjáépített egy távbeszélő áramkört Pápa—Celldömölk—Alsóság, Celldömölk—Répcelak, Celldömölk—Külsóvat, Pápa—Bakonyjákó, Pápa—Nyárad—Celldömölk, Tapolcafő—Nagytevel, Mezőlak—Kistima puszta között.

A 6. hadosztály híradósorozat 1945 május elejétől szeptember végéig helyreállított egy-egy áramkört Balatonalmádi—Székesfehérvár, Balatonalmádi—Veszprém, Balatonalmádi—Füzfő és Balatonalmádi—Kenesese között.

A híradósorozatok a helyreállított állandó hálózatot az igénybevétel időtartama alatt karban is tartották.

Teljesítmények.

A híradózászlóaljok teljesítménye arányban állott mindazon tényezőkkel, melyek a zászlóaljok munkakészségét befolyásolhatták. Az időnként bekövetkező létszámváltozások, az átszervezések és átcsoportosítások a zászlóaljok építőtevékenységét erősen korlátozták, sőt ideiglenesen meg is szüntették. Ugyancsak nagy hátrányt jelentett egyes zászlóaljok munkateljesítményében az a körülmény, hogy a távbeszélővonalak mentén előrehaladva, szálláskörletüktől mindjobban eltávolodtak s így napról-napra több időt kellett a munkába- és a munkábólmenetre, a szó szoros értelmében vett „üres járás“-ra fordítani, ami természetesen a teljesítmény rovására ment. Sajnos, tehergépkocsikkal nem tudtuk a zászlóaljakat kellően ellátni, hogy ezt a hátrányt kiküszöböljük, s csak a szálláskörletek megváltoztatása hozta meg ideiglenesen a teljesítmény javulását.

1946 februárjában a 4 híradóépítő zászlóalj az alábbi munkákat végezte el: anyagszállítás 5834 q, új vezetéképítés 179.36 km, hozzáfésztés 130.75 km, helyreállítás 446.86 km, vezetékbontás 402.26 km,

kábelfektetés 825.— m, kábelbontás 2.16 km, vizsgáló járőrszolgálat 1825 km, készülékjavítás 44 db, földmunka 997 m³, egyéb munka 66.497 munkaóra, összesen kivonult 18.435 fő, összes munkaóra 176.046.

A hirodóalakulatok, a felsorolt nehézségek, a kedvezőtlen létszámviszonyok, felszerelési, ruházati, szerszám- és anyagihiányok ellenére, az újjáépítés fontosságáról meggyőződve, nagy áldozatkészséggel és lelkesedéssel dolgoztak és munkájuk eredményes volt. Az eredményességet legjobban az alábbi adatok igazolják:

1945. júniustól 1946. márciusig lebontottak kb. 14.000 km vezeték, újjáépítettek, helyreállítottak kb. 30.000 km vezeték, közreműködtek kb. 200 km roncsolt kábel felszedésénél, kb. 200 km kábel fektetésénél, kb. 160.000 q anyagot szállítottak.

Összesen 1.400.000 munkaórát teljesítettek.

Ezekkel az adatokkal mutatták meg, hogy a demokratikus honvédség hirodócsapata az ország újjáépítésében eredményesen vette ki a maga részét.

Pentsy Jenő

ELMÉLET ÉS GYAKORLAT GÉPEK ÉS MŰSZEREK KEZELÉSÉNÉL

KULAY Sándor őrnagy „Gondolatok a gépkocsizó alapkiképzéshez“ c. cikkében¹⁾ a gépkocsizó kiképzéssel kapcsolatban az „elméleti“ oktatás lehető csökkentését, ugyszólván teljes elhagyását tartja szükségesnek. Mivel véleményem szerint nézete — amennyire felhozott példájából sejthető — néhány helytelenül megvalósított „elméleti“ oktatási eset téves értelmezésén alapul, azonkívül mint a gépkocsizó, mint más műszaki szakkiképzésben téves következtetésekre vezethet, szükségesnek tartom az elméleti és a gyakorlati oktatás viszonyát illetőleg néhány alapfogalom tisztázását.

Félreértések elkerülésére először is megjegyzem, hogy a következőkben csupán olyan műszaki szakkiképzésről lesz szó, amelynek tárgya valamely gép, készülék, berendezés, vagy műszer kezelésének — ideértve a beszabályozását, karbantartását és egyes kisebb javításait is — elsajátítása, vagyis mérnöki nyelven szólva gépészeti kiképzés, függetlenül attól, hogy ez milyen fegyver-, csapatnem, vagy szolgálati ág keretében történik.

A következő tisztázásra szoruló kérdés az, hogy mi is az „elmélet“? Ez meglehetősen viszonylagos fogalom. A honvédségnél szokásos műszaki szakkiképzés alkalmával általában az illető gép, készülék, stb. működésének rövid leírását és közelítő, esetleg csak részleges magya-

¹⁾ „Honvéd“ II. évfolyam, 3. szám, 59 oldal.